

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGI ODJEL

PREDMET MINDEK protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 6169/13)

PRESUDA

Ova je presuda podvrgnuta reviziji u skladu s pravilom 80. Poslovnika Suda u presudi od 11. rujna 2018. godine.

STRASBOURG

30. kolovoza 2016.

KONAČNA

30/11/2016

Ova je presuda postala konačna na temelju članka 44. Stavka 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama

U predmetu Mindek protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *predsjednica*,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Valeriu Griţco,

Ksenija Turković,

St phanie Mourou-Vikstr m,

Georges Ravarani, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 14. lipnja 2016. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 6169/13) protiv Republike Hrvatske što ga je 27. prosinca 2012. godine hrvatski državljanin g. Anton Mindek („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. T. Čamovski, odvjetnik u Varaždinu. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa. Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva prvenstveno navodi kako je u ovršnom postupku prodajom njegovog suvlasničkog dijela kuće u kojoj je živio i okolnog zemljišta u vlasništvu njega i njegove supruge povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva jer je već bio u potpunosti isplatio dug ovrhovoditelju.

4. Vlada je obaviještena o zahtjevu 15. ožujka 2013. godine.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1932. godine i živi u Domitrovcu.

A. Pozadina predmeta

6. Novine „Večernji list” objavile su 12. veljače i 29. kolovoza 2003. godine dva članka u kojima podnositelj zahtjeva optužuje svoga susjeda, I.M., za „krađu” njegove kuće i voćnjaka.

7. U dva kaznena postupka koje je I.M. potom pokrenuo privatnom tužbom, podnositelj zahtjeva je proglašen krivim za kazneno djelo klevete po obje optužnice. Presudom od 17. prosinca 2004. godine Općinski sud u Varaždinu (u nastavku „Općinski sud”) izrekao je podnositelju zahtjeva novčanu kaznu u iznosu od 3.475 hrvatskih kuna (HRK)¹ i naložio mu da I.M.-u isplati iznos od 2.660 HRK² na ime troškova postupka. Presudom od 12. siječnja 2005. godine, koju je 15. studenoga 2005. godine preinačio Županijski sud u Varaždinu, Općinski sud izrekao je sudsku opomenu podnositelju zahtjeva i naložio mu da I.M.-u isplati iznos od 2.208 HRK³ na imetroškova postupka.

8. U narednom parničnom postupku radi naknade štete zbog povrede prava osobnosti koji je I.M. pokrenuo protiv podnositelja zahtjeva, građanski sudovi ponovo su presudili u korist tužitelja i dodijelili mu naknadu štete. Presudom od 31. svibnja 2006. godine, koju je 4. rujna 2007. godine preinačio Županijski sud, Općinski sud naložio je podnositelju zahtjeva da isplati I.M.-u iznos od 20.000 HRK⁴ na ime neimovinske štete zajedno sa zateznim kamatama te na ime troškova postupka iznos od 6.942 HRK⁵.

9. U međuvremenu još jedan parnični postupak između istih stranaka završio je na štetu podnositelja zahtjeva. Presudom od 2. svibnja 2005. godine Općinski sud odbio je tužbu podnositelja zahtjeva u kojoj je tražio da se sudska nagodba između njega i I.M.-a od 15. siječnja 1997. godine proglasi ništetnom te mu naložio da tuženiku isplati troškove u iznosu od 2.318 HRK.⁶

B. Ovršni postupak

10. Budući da podnositelj zahtjeva nije pravovremeno isplatio prethodno propisane iznose (u nastavku „dug”), I.M. je 7. rujna i 31. listopada 2007. godine pokrenuo dva ovršna postupka pred Općinskim sudom u kojima je tražio provođenje ovrhe nad nekretninom podnositelja zahtjeva, točnije nad njegovim suvlasničkim dijelom kuće i okolnog zemljišta koje je bilo u vlasništvu njega i njegove supruge. Predmetna nekretnina sastojala se od kuće, dvorišta i obradive površine (oranice) od 150, 500 odnosno 204 kvadratnih metara (u nastavku „nekretnina”).

¹ Otprilike 450 eura (EUR) u to vrijeme.

² Otprilike 345 EUR u to vrijeme.

³ Otprilike 300 EUR u to vrijeme.

⁴ Otprilike 2.730 EUR u to vrijeme.

⁵ Otprilike 947 EUR u to vrijeme.

⁶ Otprilike 315 EUR u to vrijeme.

11. Sud je 5. studenog 2007. godine, odnosno 4. siječnja 2008. godine donio dva rješenja o ovrsi kojima je naložio pljenidbu i prodaju suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini.

12. Županijski sud u Varaždinu je 10. ožujka 2008. godine i 2. lipnja 2009. godine odbio žalbe podnositelja zahtjeva i potvrdio rješenja o ovrsi.

13. Rješenjem od 18. ožujka 2010. godine Općinski sud spojio je ta dva ovršna postupka u jedan.

14. Na ročištu održanom 8. travnja 2010. godine sud je na temelju informacija koje je dostavila porezna uprava utvrdio da vrijednost suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini iznosi 131.200 HRK⁷. Podnositelj zahtjeva nije bio prisutan na ročištu iako je uredno primio poziv.

15. Dana 27. srpnja 2010. godine sud je donio zaključak o prodaji suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini (vidi odlomak 48. u nastavku) i zakazao javnu dražbu za 14. listopada 2010. godine na kojoj se, prema zakonu, nekretnina (ili određeni suvlasnički udio na njoj) nije mogla prodati za manje od dvije trećine svoje vrijednosti (vidi odlomak 50. u nastavku).

16. Dražbi nije prisustvovao niti jedan zainteresirani kupac. Međutim, podnositelj zahtjeva predao je potvrdu kao dokaz da je 8. rujna 2010. godine isplatio iznos od 14.400 HRK⁸ na ime duga i obećao je ostatak platiti do Nove godine.

17. Budući da to nije učinio, I.M. je 12. siječnja 2011. godine zatražio da sud odredi drugu javnu dražbu.

18. Podnositelj zahtjeva je 17. siječnja 2011. godine predao drugu potvrdu kao dokaz da je 14. siječnja 2011. godine isplatio iznos od 7.340 HRK⁹ na ime duga i zatražio da sud ne zakaže drugu dražbu te obećao da će postupno plaćati ostatak duga.

19. I.M. je 1. veljače 2011. godine ponovio svoj zahtjev za određivanjem druge dražbe te naveo kako je podnositelj zahtjeva ponovnim obećanjima da će postupno plaćati dug u samostalno zadanim rokovima kojih se nije pridržavao, samo odugovlačio ovršni postupak, koji je tada trajao već tri i pol godine.

20. Zaključkom od 3. veljače 2011. godine sud je zakazao drugu javnu dražbu za 17. ožujka 2011. godine na kojoj se prema zakonu nekretnina (ili neki suvlasnički dio na njoj) nije mogla prodati za manje od jedne trećine svoje vrijednosti (vidi odlomak 50. u nastavku).

21. Na drugoj je dražbi samo I.M. dao ponudu za kupnju suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini u iznosu od 43.734 HRK¹⁰. To je bila najniža cijena u skladu sa zakonom, jednaka jednoj trećini njezine vrijednosti. Punomoćnik podnositelja zahtjeva od suda je zatražio odgodu

⁷ Otprilike 18.000 EUR u to vrijeme.

⁸ Otprilike 1.973 EUR u to vrijeme.

⁹ Otprilike 993 EUR u to vrijeme.

¹⁰ Otprilike 5.916 EUR u to vrijeme.

dražbe i obećao da će podnositelj zahtjeva platiti ostatak duga unutar tri mjeseca. Sud je odbio taj zahtjev i donio rješenje kojim je utvrdio kako je I.M. zadovoljio uvjete da mu se dosudi suvlasnički dio na nekretnini. Također je naveo da će rješenje o dosudi suvlasničkog dijela na nekretnini (vidi odlomke 25. i 50. u nastavku) biti doneseno naknadno.

22. Podnositelj zahtjeva je 21. ožujka 2011. godine isplatio iznos od 21.450 HRK¹¹ na ime duga.

23. Obavijestio je sud 2. svibnja 2011. godine da je ranije istoga dana isplatio iznos od još 15.225,75 HRK¹² i da je time u potpunosti podmirio dug u iznosu od 58.415,75 HRK¹³ (koji se sastoji od glavnice u iznosu od 34.128,43 HRK i zateznih kamata u iznosu od 24.287,32 HRK). Još je samo trebao platiti troškove ovršnog postupka. Stoga je zatražio da sud obustavi ovrhu i donese rješenje kojim specificira te troškove, a koje je obećao odmah platiti.

24. Na ročištu održanom 26. listopada 2011. godine I.M. je potvrdio da je podnositelj zahtjeva 2. svibnja 2011. godine u potpunosti platio dug, ali nije podmirio troškove ovršnog postupka. Stoga je zatražio da sud donese rješenje o troškovima postupka i rješenje o dosudi.

25. Sud je 18. studenog 2011. godine donio rješenje o dosudi (vidi prethodni odlomak 21. i odlomak 50. u nastavku). Naveo je da će se nekretnina predati I.M.-u nakon što položi kupovninu unutar tri mjeseca od pravomoćnosti rješenja. Sud je utvrdio da nije od važnosti što je podnositelj 2. svibnja 2011. godine platio dug u cijelosti jer je rješenje o prodaji suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini I.M.-u doneseno ranije, 17. ožujka 2011. godine (vidi prethodni odlomak 21.). Međutim, naglasio je da će se činjenica da je podnositelj zahtjeva u potpunosti podmirio dug uzeti u obzir prilikom diobe kupovnine (vidi odlomak 32. u nastavku). Konkretno, sud je utvrdio kako slijedi:

„Budući da je nekretnina prodana 17. ožujka 2011. godine na drugoj javnoj dražbi nakon što je utvrđeno da je ponuditelj I.M. dao najbolju ponudu i ponudio iznos od 43.734 HRK, čime je zadovoljio uvjete da mu se dosudi nekretnina, sud je donio predmetno rješenje o dosudi ... neovisno o činjenici što je ovršenik 2. svibnja 2011. godine podmirio dug u odnosu na glavicu i kamate. Prilikom namirenja ovrhovoditeljeve tražbine sud će donijeti rješenje o namirenju kojim će u obzir uzeti činjenicu da je ovršenik namirio glavicu i kamate duga.”

26. Podnositelj zahtjeva je 5. prosinca 2011. godine izjavio žalbu protiv navedenog rješenja. Tvrdio je da je u potpunosti podmirio dug nekoliko mjeseci prije nego što je sud donio sporno rješenje o dosudi. U tom je smislu I.M. „dobio i ovce i novce”, tj. isplaćen mu je dug i stekao je suvlasnički udio na nekretnini. Nije bilo razloga prodati njegov suvlasnički dio nekretnine radi

¹¹ Otprilike 2.900 EUR u to vrijeme.

¹² Otprilike 2.066 EUR u to vrijeme.

¹³ Otprilike 7.924,87 EUR u to vrijeme.

podmirenja istog duga. Također je izjavio da je namjeravao i podmiriti troškove ovršnog postupka koji su ostali neplaćeni, ukoliko bi sud donio rješenje u kojem je točno naveden iznos, što sud nije učinio.

27. Županijski sud je 16. siječnja 2012. godine odbio žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio sporno rješenje, koje je time postalo pravomoćno. Smatrao je da su uvjeti za prodaju suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini I.M.-u zadovoljeni već 17. ožujka 2011. godine. Činjenica da je kasnije podmirio dug nema nikakvog utjecaja na valjanost prodaje. Konkretno, sud je utvrdio kako slijedi:

„Uzimajući u obzir činjenicu da je 17. ožujka 2011. godine održana druga javna dražba u kojoj je ovrhovoditelj sudjelovao kao ponuditelj i dao najbolju (i jedinu) ponudu, te uzimajući u obzir činjenicu da je sud nakon dražbe utvrdio da je ovrhovoditelj ponudio najvišu cijenu i zadovoljio uvjete za dosudu nekretnine sukladno članku 98. stavku 3. Ovršnog zakona, prvostupanjski je sud imao pravo (i obvezu) donijeti sporno rješenje [o dosudi] sukladno članku 98. stavku 4. [tog] Zakona ...

Činjenica da je ovršenik nakon [druge javne] dražbe, tj. 2. svibnja 2011. godine u potpunosti podmirio ovrhovoditeljevu tražbinu nije od važnosti za valjanost spornog rješenja, neovisno o neopravdanom (vremenskom) razmaku između dražbe i donošenja pobijanog rješenja. [Razlog tome jest činjenica da je] na dražbi od 17. ožujka 2011. godine, koja je održana u skladu s [mjerodavnim] odredbama Ovršnog zakona, utvrđeno da je ovrhovoditelj ponudio najvišu cijenu i da je zadovoljio uvjete za dosudu nekretnine. [Stoga] događaji koji su se dogodili kasnije ne mogu dovesti u sumnju dosudu nekretnine niti navedeni događaj može biti razlog za obustavu ovrhe prema Ovršnom zakonu.”

28. Podnositelj zahtjeva je 27. veljače 2012. godine podnio ustavnu tužbu protiv rješenja Županijskog suda, navodeći da je povrijeđeno njegovo ustavno pravo na pošteno suđenje.

29. I.M. je 7. ožujka 2012. godine obavijestio sud da je položio kupovninu i podnio dokaz o pologu.

30. Zaključkom o predaji od 24. travnja 2012. godine (vidi odlomak 51. u nastavku) Općinski je sud predao suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini I.M.-u. Dana 29. lipnja 2012. zemljišnoknjižni odjel suda upisao ga je kao suvlasnika nekretnine umjesto podnositelja zahtjeva.

31. Ustavni sud Republike Hrvatske je rješenjem od 24. svibnja 2012. godine odbacio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva od 27. veljače 2012. godine kao nedopuštenu (vidi prethodni odlomak 28.). Smatrao je da osporena odluka nije otvorila niti jedno ustavnopravno pitanje.

32. Općinski je sud 17. rujna 2012. godine donio rješenje o namirenju (vidi odlomak 54. u nastavku), čime je izvršena dioba iznosa od 43.734 HRK¹⁴ koji je sudu uplatio I.M. za suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini. Sud je odredio troškove ovršnog postupka, na teret

¹⁴ Otprilike 5.916 EUR u to vrijeme.

podnositelja zahtjeva, u iznosu od 10.703,12 HRK¹⁵ te isti iznos vratio I.M.-u. Preostalih 33.030,88 HRK¹⁶ isplaćeno je podnositelju zahtjeva.

33. Županijski sud je 14. prosinca 2012. godine odbio je podnositeljevu žalbu protiv navedenog rješenja. Podnositelj zahtjeva je 27. veljače 2013. godine podnio ustavnu tužbu protiv rješenja Županijskog suda.

34. Ustavni sud Republike Hrvatske je rješenjem od 25. travnja 2013. godine odbacio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu uz obrazloženje da pobijanom odlukom nije otvoreno niti jedno ustavnopravno pitanje.

35. Rješenjem od 20. siječnja 2013. godine Općinski sud je utvrdio da je ovrha dovršena. Županijski sud je 26. ožujka 2013. godine odbio podnositeljevu žalbu protiv tog rješenja.

C. Ostali mjerodavni postupci

36. I.M. je 23. svibnja 2013. godine pokrenuo izvanparnični postupak pred Općinskim sudom protiv supruge podnositelja zahtjeva podnošenjem zahtjeva za razvrgnućem suvlasništva. Budući da se nekretnina nije mogla fizički razdijeliti, zatražio je diobu prodajom, pri čemu bi se kupovna razdijelila između suvlasnika.

37. Budući da se supruga podnositelja zahtjeva protivila razvrgnuću, sud je 2. srpnja 2013. godine obustavio izvanparnični postupak i uputio I.M.-a da u tu svrhu pokrene zaseban parnični postupak protiv nje.

38. I.M. je 17. srpnja 2013. godine prema uputama podnio tužbu protiv supruge podnositelja zahtjeva pred istim općinskim sudom. Zatražio je razvrgnuće suvlasništva na isti način kao u svojem zahtjevu od 23. svibnja 2013. godine.

39. Presudom od 6. studenoga 2014. godine Općinski sud presudio je u korist tužitelja i naložio diobu prodajom i podjelu kupovnine između suvlasnika. Također je naložio supruzi podnositelja zahtjeva da tužitelju isplati troškove u iznosu od 4.050 HRK¹⁷.

40. Ista je uložila žalbu i postupak je trenutačno u tijeku pred drugostupanjskim sudom.

41. I.M. je u međuvremenu 3. srpnja 2013. godine također pokrenuo još jedan parnični postupak pred Općinskim sudom protiv podnositelja zahtjeva, tražeći plaćanje najamnine za korištenje nekretnine. Objasnio je da podnositelj zahtjeva i dalje boravi u kući nakon što je on stekao njegov suvlasnički dio. Stoga kao suvlasnik ima pravo od podnositelja zahtjeva tražiti polovicu najamnine za koju bi se kuća mogla dati u najam. Taj je postupak još u tijeku pred prvostupanjskim sudom.

¹⁵ Otprilike 1.447,59 EUR u to vrijeme.

¹⁶ Otprilike 4.467,41 EUR u to vrijeme.

¹⁷ Otprilike 528 EUR u to vrijeme.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Ovršni zakon

42. Ovršni zakon iz 1996. godine (Narodne novine, br. 57/96 s naknadnim izmjenama i dopunama) bio je na snazi u razdoblju od 11. kolovoza 1996. godine do 14. listopada 2012. godine.

43. Člankom 49. propisana je mogućnost ulaganja „žalbe nakon proteka roka” protiv rješenja o ovrsi u bilo kojem trenutku do dovršetka ovršnog postupka. Jedan od mogućih razloga za podnošenje žalbe bio je da je prestala tražbina čije se podmirenje traži (članak 49. u vezi s člankom 46. stavkom 1. točkom 9.), s obzirom na to da se to može dogoditi uslijed podmirenja duga. Ako je postojanje činjenica koje bi potvrdile osnovanost takve žalbe bilo neosporno, općepoznato ili se moglo dokazati javnim ili javno ovjerovljenim ispravama, ovršni je sud morao dopustiti žalbu, poništiti dotad poduzete radnje i obustaviti ovrhu (članak 50. stavak 3. i članak 51. stavak 2.). Sud je u protivnom morao uputiti ovršenika da pokrene zaseban parnični postupak radi proglašenja ovrhe nedopuštenom (članak 51. stavak 1.).

44. Člankom 58. propisana je protuovrha, pravno sredstvokojim ovršenik može u istom ovršnom postupku zatražiti da mu ovrhovoditelj vrati ono što je neopravdano dobio ovrhom. Ovršenik je mogao podnijeti prijedlog za protuovrhu pred sudom osim ako povrat više nije bilo moguće (uslijed stvarnih ili pravnih promjena). Jedan od razloga bio je ako je ovršenik tijekom ovršnoga postupka namirio ovrhovoditelju tražbinu mimo suda tako da je ovrhovoditelj dvostruko namiren. Prava na naknadu daljnje štete ovršenik je mogao ostvarivati u posebnoj parnici. Ovršenik je mogao podnijeti prijedlog za protuovrhu u roku od tri mjeseca od dana kad je ovršenik saznao za razlog za protuovrhu, a najkasnije u roku od jedne godine od dana dovršetka ovršnoga postupka. Po isteku toga roka ovršenik je mogao ostvariti istu tražbinu pokretanjem tužbe zbog stjecanja bez osnove (vidi odlomak 55. u nastavku).

45. U članku 67. Ovršnog zakona bili su navedeni razlozi iz kojih ovršni sud može obustaviti ovrhu po službenoj dužnosti. Mjerodavni dio glasi kako slijedi:

„(1) Ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, ovrha će se obustaviti po službenoj dužnosti ako je ovršna isprava pravomoćno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena izvan snage ili je na drugi način određeno da je bez učinka, odnosno ako potvrda o ovršnosti bude ukinuta.

...

(5) Rješenjem o obustavi ovrhe ukinut će se sve provedene ovršne radnje ako se time ne dira u stečena prava trećih osoba.”

46. Člancima 74. do 125. bila je uređena ovrha na nekretnini. Člankom 75. bilo je određeno da se ona provodi zabilježbom ovrhe u zemljišnim

knjigama, utvrđenjem vrijednosti nekretnine, prodajom nekretnine i namirenjem ovrhovoditelje tražbine iz iznosa dobivenoga prodajom.

47. Člankom 87. bilo je propisano da se vrijednost nekretnine određuje zaključkom ovršnog suda nakon što se održi ročište na kojem stranke imaju mogućnost iznijeti svoje argumente o tom pitanju i podnijeti relevantne dokumente kao dokaze. Odredbama članka također je bilo propisano da ovršni sud može od porezne uprave zatražiti informacije o trenutačnom stanju na tržištu nekretnina.

48. Člankom 90. bilo je propisano da nakon utvrđivanja vrijednosti nekretnine ovršni sud donosi zaključak o prodaji kojim se utvrđuje vrijednost nekretnine te određuju način i uvjeti prodaje te vrijeme i mjesto prodaje. Člankom 92. bilo je propisano da se prodaja obavlja putem javne dražbe.

49. Člankom 96. bilo je propisano da kupac ne može biti ovršenik, sudac ili druga osoba koja službeno sudjeluje u ovršnom postupku, a ni osoba koja po zakonu ne može steći nekretninu koja je predmet ovrhe.

50. Člankom 97. bilo je propisano da se na prvoj javnoj dražbi nekretnina ne može prodati ispod dvije trećine vrijednosti, a na drugoj javnoj dražbi ne može se prodati ispod jedne trećine vrijednosti. Člankom 98. bilo je propisano da ovršni sud izdaje rješenje o dosudi nekretnine ponuditelju koji je ponudio najvišu cijenu, a protiv njega se može uložiti žalba (članak 99.a). Točnije, članak 98. stavak 3. i 4. glase kako slijedi:

Ročište za dražbu i dosuda [nekretnine]

„(3) Nakon zaključenja dražbe sudac [koji vodi predmet] utvrđuje koji je ponuditelj ponudio najveću cijenu i da je ispunio uvjete da mu se dosudi nekretnina.

(4) O dosudi nekretnine sud donosi pisano rješenje (rješenje o dosudi), koje se objavljuje na oglasnoj ploči suda.”

51. Člankom 100. bilo je propisano da je kupac dužan položiti kupovninu u roku određenom u zaključku o prodaji. Ako kupac u određenom roku ne položi kupovninu, ovršni će sud prodaju proglasiti nevažećom i odrediti novu prodaju. Člankom 101. bilo je propisano da u rješenju o dosudi ovršni sud mora navesti da se, nakon što to rješenje postane pravomoćno i kupac položi kupovninu, u zemljišnu knjigu upiše pravo vlasništva nad nekretninom u korist kupca. Nakon što se zadovolje ti uvjeti, sud je morao izdati zaključak o predaji nekretnine kupcu.

52. Na temelju sudske prakse hrvatskih sudova kupac je postao vlasnik nekretnine tek nakon pravomoćnosti rješenja o dosudi i nakon što je kupac isplatio kupovninu (vidi, primjerice, presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev 228/08-2 od 9. listopada 2008., Rev 575/06-2 od 23. studenoga 2006. i Rev 747/09-2 od 31. kolovoza 2011. te presuda Županijskog suda u Puli br. Gž-1213/09-2 od 6. lipnja 2011.).

53. Člankom 102. bilo je propisano da ukidanje ili preinaka rješenja o ovrsi poslije pravomoćnosti rješenja o dosudi nekretnine ne utječu na pravo vlasništva kupca stečeno prema tom rješenju. U odluci br. U-III-3729/2011

od 11. prosinca 2014. godine Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio je da se to pravilo ne primjenjuje na ovrhovoditelja kao kupca u slučaju da nakon pravomoćnosti rješenja o dosudi prestane tražbina koju je potraživao (u tom je predmetu tražbina prestala jer je ugovor na kojem se temeljila proglašen ništavim).

54. Člancima 117. i 118. bilo je propisano da ovršni sud, kad rješenje o dosudi postane pravomoćno, određuje ročište za diobu kupovnine i izdaje rješenje o namirenju, protiv kojeg se može uložiti žalba. Kupovna se dijeli na način da se podmire tražbine svih ovrhovoditelja, a ostatak (ako postoji) se vraća ovršeniku.

B. Zakon o obveznim odnosima

55. Zakon o obveznim odnosima iz 2006. godine (Narodne novine, br. 35/05, 41/08 i 125/11), koji je stupio na snagu 1. siječnja te godine, uređuje ugovore i naknadu štete. Članak 1111. uređuje stjecanje bez osnove i glasi kako slijedi:

STJECANJE BEZ OSNOVE

Opće pravilo

Članak 1111.

„(1) Kad dio imovine neke osobe na bilo koji način prijeđe u imovinu druge osobe, a taj prijelaz nema osnove u nekom pravnom poslu, odluci suda, odnosno druge nadležne vlasti ili zakonu, stjecatelj je dužan vratiti ga, odnosno, ako to nije moguće, naknaditi vrijednost postignute koristi.

(2) ...

(3) Obveza vraćanja, odnosno nadoknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili koja je kasnije otpala.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1. UZ KONVENCIJU

56. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da su domaći sudovi u ovršnom postupku prodali njegov suvlasnički dio nekretnine da bi se podmorio dug koji je već bio plaćen.

57. Vlada je osporavala tu tvrdnju.

58. Sud, kao stručnjak pravne karakterizacije činjenica predmeta, smatra da ovaj prigovor valja ispitati isključivo na temelju članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojeg vlasništva. Nitko se ne smije biti lišen svog vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

A. Dopuštenost

59. Vlada je osporila dopuštenost ovog zahtjeva tvrdeći da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva i da je zloupotrijebio pravo na podnošenje zahtjeva.

1. Neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

(a) Tvrdnje stranaka

60. Vlada je napomenula da je podnositelj zahtjeva prigovorio kako su domaći sudovi u ovršnom postupku prodali njegov suvlasnički dio nekretnine da bi se podmirio dug koji je već bio plaćen, što znači da je zapravo prigovorio da je dug prema I.M.-u podmiren dva puta. Međutim, domaći je zakon stavio na raspolaganje pravne lijekove koji se mogu uložiti upravo u takvim situacijama. Na primjer, podnositelj zahtjeva mogao je u istom ovršnom postupku na temelju članka 58. Ovršnog zakona zatražiti protuovrhu radi povrata prekomjernog iznosa. Također je mogao podnijeti tužbu radi stjecanja bez osnove (vidi prethodni odlomak 44.). Međutim, nije se poslužio nijednim takvim pravnim sredstvom, nego je samo uložio žalbe protiv određenih rješenja donesenih tijekom postupka, koja po prirodi nisu bila meritorne odluke (rješenje o dosudi, rješenje o namirenju i rješenje kojim se ovrha proglašava dovršenom) - žalbe koje nisu mogle otkloniti situaciju na koju je prigovarao čak i da su bile prihvaćene.

61. Podnositelj zahtjeva nije dao primjedbe na te tvrdnje .

(b) Ocjena Suda

62. Prema mišljenju Suda, glavni argument podnositelja zahtjeva, tj. da je dvaput platio dug (vidi prethodni odlomak 56.), očigledno je netočan. Iako je istina da je podnositelj zahtjeva platio glavnice i zakonske zatezne kamate do 2. svibnja 2011. godine (vidi prethodne odlomke 16., 18. i 22.-23.), dug nije ponovo isplaćen iz kupovnine koja je dobivena prodajom njegovog suvlasničkog dijela nekretnine. Kupovninom su umjesto toga samo pokriveni troškovi ovršnog postupka, a preostali iznos isplaćen je podnositelju zahtjeva (vidi prethodni odlomak 32.). Budući da tvrdnja podnositelja zahtjeva nije podržana od strane činjenica u predmetu, ne može se niti prihvatiti Vladin prigovor o nedopuštenosti zahtjeva koji se temelji na tom argumentu.

63. Slijedi da se Vladin prigovor u tom smislu mora odbaciti.

2. Zlouporaba prava na podnošenje zahtjeva

(a) Tvrdnje stranaka

64. Vlada je smatrala da su određeni izrazi u očitovanju podnositelja zahtjeva uvredljivi. Konkretno, njegov je pravni zastupnik prvotno opisao I.M.-ove radnje zločinačkima, a zatim je zaključio da je način da koji je podnositelj zahtjeva izgubio nekretninu (koju je stekao I.M.) „tipičan za tuženu državu, gdje sudovi odlučuju pod utjecajem onih koji su na moći umjesto u skladu sa zakonom i pravdom“. Po mišljenju Vlade, kad se te izjave gledaju skupno, ukazuju na tvrdnju da je u tuženoj državi ustaljena praksa podržavati zločinačke radnje bez kažnjavanja odgovornih osoba. Vlada nije mogla pronaći razumno opravdanje za te tvrdnje, tim manje što ih je izložio profesionalan pravni zastupnik (odvjetnik). Stoga ih smatra protivnima članku 35. stavku 3. točki a. Konvencije prema tumačenju prakse Suda.

65. Podnositelj zahtjeva nije mogao odgovoriti na ovaj prigovor Vlade o nedopuštenosti zahtjeva jer je prvi put izložen 1. listopada 2013. godine u odgovoru Vlade na njegovo očitovanje od 13. kolovoza 2013. godine.

(b) Ocjena Suda

66. Sud ponavlja da se zahtjev može odbaciti kao uvredljiv samo u iznimnim okolnostima, iako je upotreba uvredljivog rječnika u postupcima pred Sudom neupitno neprimjerena (vidi predmet *Felbab protiv Srbije*, br. 14011/07, 14. travnja 2009. odlomak 56.). Imajući u vidu svoju sudsku praksu (vidi *a fortiori*, *ibid.*, i ondje citirane predmete), Sud smatra da sporne izjave zastupnika podnositelja zahtjeva, iako jesu oštro sročene, nisu takve da bi opravdale odluku o odbacivanju zahtjeva kao nedopuštenog zbog zlouporabe prava na podnošenje zahtjeva.

67. Slijedi da se Vladin prigovor u tom smislu također mora odbaciti.

3. Zaključak o dopuštenosti

68. Sud nadalje primjećuje da zahtjev nije očito nedopušten u smislu članka 35. stavka 3. točke a. Konvencije. Također primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

69. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je ovršni sud, nakon što je u potpunosti isplatio dug, morao obustaviti ovršni postupak po službenoj dužnosti prema članku 67. stavku 1. Ovršnog zakon (vidi prethodni odlomak 45.). Posebno je osporio tvrdnju Vlade da je svoj suvlasnički dio nekretnine

izgubio već 17. ožujka 2011. godine kad je održana druga javna dražba (vidi prethodni odlomak 21. i odlomak 75. u nastavku). Objasnio je da je na temelju Ovršnog zakona rješenje o dosudi moralo postati pravomoćno prije nego što je vlasništvo prešlo na kupca (vidi prethodne odlomke 50.-52.). Međutim, u ovom predmetu ovršni sud nije 17. ožujka 2011. godine donio takvo rješenje. Dakle, ništa nije sprječavalo sud da obustavi postupak i naloži povrat. Slijedom navedenog, miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva nije bilo zakonito.

70. Što se tiče razmjernosti, podnositelj zahtjeva prvotno je naveo da nije mogao ranije platiti dug zbog neimaštine. Iz istog je razloga u dogovoru s I.M.-om promijenio rok za dug i postupno ga isplaćivao do 2. svibnja 2011. godine (vidi prethodne odlomke 16., 18. i 22.-23.). Unatoč tome, ovršni je sud više od šest mjeseci kasnije donio rješenje kojim je njegov suvlasnički dio nekretnine dosudio I.M.-u kao da dug nije plaćen (vidi prethodni odlomak 25.). Stajalište domaćih sudova da je njegov suvlasnički dio nekretnine čak i u takvim okolnostima trebao biti dosuđen I.M.-u (vidi prethodne odlomke 25. i 27.) bio je iznimno nepravedan i protivan svrsi ovršnog postupka, čiji je cilj podmiriti ovrhovoditeljevu tražbinu, a ne lišiti ovršenika njegove nekretnine. Također je smatrao kako valja naglasiti da njegov dio nekretnine nije kupila treća strana nego sam ovrhovoditelj, koji nije postupao u dobroj vjeri ustrajanjem u ovrsi i prodaji nakon što mu je isplaćen dug. Također je istaknuo da je predmetna nekretnina jedina nekretnina koju je posjedovao, a uključuje kuću u kojoj je rođen, koju je naslijedio od oca i u kojoj živi sa suprugom od umirovljenja. Dodao je da će on i njegova supruga, ako se podjela vlasništva izvrši na način koji je tražio I.M. (vidi prethodne odlomke 36.-40.), tj. sudskom prodajom i diobom kupovnine među suvlasnicima, ostati beskućnici jer nemaju dovoljno sredstava za otkup I.M.-ova udjela u kući.

(b) Vlada

71. Vlada je istaknula da se ovaj predmet tiče ovrhe I.M.-ovih sudski utvrđenih potraživanja prema podnositelju zahtjeva, tj. naplate duga koji nije podmirio u propisanom roku, iz kupovnine dobivene sudskom prodajom njegova dijela nekretnine koja je bila u vlasništvu podnositelja i njegove supruge.

72. Vlada je prvo smatrala važnim istaknuti da je podnositelj zahtjeva pogrešno protumačio činjenice u predmetu kad je izjavio da je preplatio dug, a da su sudovi nastavili ovrhu i dali njegovo vlasništvo I.M.-u iako je u potpunosti isplatio dug. Ovršni je sud odlučio nastaviti ovrhu i prodaju suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini jer troškovi ovršnog postupka još nisu bili plaćeni iako je podnositelj zahtjeva isplatio glavnicu duga i zakonske zatezne kamate (vidi prethodne odlomke 16., 18. i 22.-23.). Nadalje, I.M. nije „dobio” suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini, nego ga je kupio na javnoj dražbi (vidi prethodni odlomak 21.).

Konačno, iz rješenja o diobi kupovnine iz te prodaje jasno proizlazi da je ovršni sud uzeo u obzir sve izjave podnositelja zahtjeva do tada i da je I.M.-u dosudio samo iznos jednak troškovima ovršnog postupka, a ostatak je isplatio podnositelju zahtjeva (vidi prethodni odlomak 32.).

73. U ovom je smislu Vlada smatrala kako činjenica da je I.M. kao ovrhovoditelj kupio suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini nije od važnosti za ispravnost postupka. To je zato što je I.M. imao drugačiji položaj u postupku kao kupac, s obzirom da je u toj ulozi mogla sudjelovati bilo koja osoba. Podnositelj zahtjeva mogao je pronaći kupca koji bi ponudio višu cijenu i tako smanjiti gubitke koje je kasnije pretrpio prodajom za cijenu manju od tržišne vrijednosti. No to nije učinio.

74. Nadalje, Vlada je istaknula da su odluke domaćih sudova u ovom predmetu potpuno sukladne sa zakonom te da su bila potpuno u skladu i s mjerodavnim odredbama Ovršnog zakona i s konvencijskim standardima zakonitosti u smislu predvidljivosti, preciznosti i dostupnosti. Odbacila je podnositeljevu tvrdnju da je nakon 2. svibnja 2011. godine, kad je izvršio posljednju uplatu, ovršni sud trebao obustaviti ovršni postupak (vidi prethodni odlomak 69.). Po Vladinu mišljenju, sud to nije mogao učiniti jer je suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini već bio prodan prije tog datuma, 17. ožujka 2011. godine kad je održana druga javna dražba (vidi prethodni odlomak 21.). Već je tada podnositelj zahtjeva izgubio svoj suvlasnički dio nekretnine i ovršni je postupak u suštini dovršen. Kasnije donesene odluke bile su samo provedba ili „tehničke” presude kojima je bio cilj formalno okončati postupak. Podnositelj zahtjeva, kojeg je zastupao odvjetnik tijekom čitavoga ovršnog postupka, trebao je biti svjestan toga. Štoviše, Vlada je istaknula da nije osporio da je njegov suvlasnički dio nekretnine već bio prodan na drugoj dražbi, nego je pokušao obrazložiti zašto je ovršni sud svejedno trebao obustaviti ovršni postupak i naložiti povrat nakon što je u potpunosti platio dug.

75. Vlada je nadalje tvrdila da odluka o prodaji suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini nije bila nerazmjerna s obzirom na okolnosti te da je posebice uzela u obzir prava ovrhovoditelja I.M. i povezane pozitivne obveze koje mu je država dugovala s jedne strane, kao i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom ovršnog postupka s druge strane. U ovom je kontekstu prvo istaknula da su I.M.-ova potraživanja prema podnositelju zahtjeva proizlazila iz sudskih odluka (vidi prethodne odlomke 7.-9.) i da su kao takva predstavljala vlasništvo u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Država je prema Konvenciji bila obvezna iskoristiti sva pravna sredstva koja je imala na raspolaganju i provesti te odluke. Pri izvršavanju tih pozitivnih obveza država je bila suočena s ponašanjem podnositelja zahtjeva koji je ometao postupak ičinio sve kako bi izbjegao, ili barem što više odužio plaćanje duga. To je jasno proizlazilo iz činjenice da je s namirenjem duga počeo tek nakon što je zakazana prva javna dražba, tj. tri godine nakon pokretanja ovršnog postupka (vidi prethodne odlomke 10. i 15.-16.). Vlada

nije smatrala uvjerljivim obrazloženje da podnositelj zahtjeva tijekom te tri godine nije imao dovoljno sredstava za namirenje duga, a da je potom iznenada platio veliki dio duga unutar nekoliko mjeseci nakon što je ovrha ušla u zadnju fazu i kad je postalo sigurno da će se prodati njegov suvlasnički dio nekretnine. Kada je podnositelj zahtjeva počeo podmirivati dug, niti tada se nije pridržavao samostalno zadanih rokova, nego je raspodijelio isplate na način da ih je izvršio tek nakon što je ovršni sud već poduzeo sljedeći korak u postupku, bliže potpunom zadovoljenju ovrhovoditeljeve tražbine. Kao ključni dokaz da nije postupao u dobroj vjeri, podnositelj zahtjeva je isplatio puni dug izuzev troškova postupka tek nakon što je prodan njegov suvlasnički dio nekretnine (vidi prethodne odlomke 21.-23.).

76. Imajući u vidu prethodno navedeno, a posebice činjenicu da je podnositelj zahtjeva mogao predvidjeti tijekom ovršnog postupka i rizik gubitka svojeg suvlasničkog dijela nekretnine ako se nastavi vladati opstruktivno i otežati namirenje duga, zatim mogućnosti koje su mi bile dostupne u pogledu izbjegavanja sudske prodaje i utjecaja na kupoprodajnu cijenu nekretnine, kao i pravičnost tog postupka (bio je u mogućnost iznijeti svoje obrazloženje i sve svoje argumente), Vlada drži da u ovom predmetu nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

2. Ocjena Suda

77. Na samom početku Sud primjećuje da je u ovršnom postupku u ovom predmetu riječ o građanskopravnom sporu između privatnih stranaka. U tom kontekstu iz prakse Suda proizlaze sljedeća opća načela (vidi, primjerice, predmet *Zagrebačka banka d.d. protiv Hrvatske*, br. 39544/05, odlomci 250.-251., 12. prosinca 2013.):

„250. Sud na početku primjećuje da su ... građanskopravni spor[ovi] između privatnih osoba ... izvan domašaja članka 1. Protokola 1. uz Konvenciju i odgovornosti države (vidi, *mutatis mutandis*, *Ruiz Mateos protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 13021/87, odluka Komisije od 8. rujna 1988., Odluke i izvješća (DR) 57., st. 268. i 275.; *Skowronski protiv Poljske* (odl.), br. 52595/99, 28. lipnja 2001.; *Kranz protiv Poljske* (odl.), br. 6214/02, 10. rujna 2002.; *Eskelinen protiv Finske* (odl.), br. 7274/02, 3. veljače 2004.; i *Tormala protiv Finske* (odl.), br. 41258/98, 16. ožujka 2004.). Točnije, sama činjenica da je država, preko pravosudnog sustava, uspostavila mehanizam za rješavanje privatnopravnog spora ne dovodi samo po sebi do miješanje države u pravo vlasništva iz članka 1. Protokola br. 1. (vidi, primjerice, *Kuchař i Šits protiv Češke Republike* (odl.), br. 37527/97, 21. listopada 1998.). Država se može smatrati odgovornom za štete uzrokovane uspostavljanjem takvih mehanizama na temelju članka 1. Protokola br. 1. samo ako su sudske odluke donijete protivno domaćim propisima ili su proizvoljne odnosno na drugi način očigledno nerazumne (vidi, primjerice, *Vulakh drugi protiv Rusije*, br. 33468/03, odl. 44., 10. siječnja 2012.). Međutim, uloga Suda u ocjenjivanju jesu li domaći zakoni ispravno tumačeni i primjenjivani je ograničena, a njegova funkcija nije da preuzme mjesto domaćih sudova. Naprotiv, uloga Suda je prije svega osigurati da odluke domaćih sudova ne budu proizvoljne ili na drugi način očigledno nerazumne (vidi, primjerice, *Anheuser-Busch Inc protiv Portugala* [VV], br. 73049/01, [odl. 83.], ESLJP 2007-I).

251. Sud nadalje ponavlja da pravna regulativa svih država potpisnica Konvencije koja uređuje imovinskopravne odnose privatnih osoba, fizičkih i pravnih, sadrži propise koji utvrđuju učinke tih pravnih odnosa na imovinska prava, a u nekim slučajevima čak nalažu prijenos tih prava s jedne na drugu osobu. Primjer toga je, posebice, oduzimanje imovine u postupku ovrhe. To se pravilo ne može u načelu smatrati postupanjem protivnim članku 1. Protokola br. 1. osim ako osobi vlasništvo nije oduzeto samovoljno i nezakonito (vidi *Bramelid i Malmström protiv Švedske*, br. 8588/79 i br. 8589/79, Odluka Komisije od 12. listopada 1982., DR 9, str. 64 i 82, i *Dabić protiv Republike Makedonije* (odl.), br. 59995/00, 3. listopada 2001.).

78. Kao što potkrepljuje njegova sudska praksa, zadatak Suda u ovom predmetu stoga je procijeniti jesu li odluke domaćih sudova o prodaji suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini nakon što je potpuno namirio dug, tj. samo da bi se naplatiti troškovi ovršnog postupka, donesene u skladu s domaćim zakonom i jesu li bile proizvoljne ili očigledno nerazumne.

79. Sud prvo primjećuje da je podnositelj zahtjeva u potpunosti isplatio svoj dug 2. svibnja 2011. godine (vidi prethodni odlomak 23.) i da je prema Ovršnom zakonu jedan od razloga za obustavu ovrhe prestanak tražbine čije se podmirenje traži (vidi prethodni odlomak 43.). Sud zatim primjećuje da je na temelju sudske prakse domaćih sudova kupac postao vlasnik nekretnine tek nakon pravomoćnosti rješenja o dosudi i nakon što je kupac isplatio kupovninu (vidi prethodni odlomak 52.). U predmetu podnositelja zahtjeva oba su uvjeta zadovoljena 7. ožujka 2012. godine, dugo nakon druge dražbe (vidi prethodne odlomke 25., 27. i 29.). Stoga u kontekstu domaćeg prava nije jasno zašto su domaći sudovi uzeli datum druge javne dražbe kao datum nakon kojega više nije bilo moguće obustaviti ovršni postupak (vidi prethodne odlomke 25. i 27.).

80. Međutim, Sud ponavlja da je njegova uloga u ocjenjivanju jesu li domaći zakoni ispravno tumačeni i primjenjivani ograničena, i da njegova funkcija nije preuzeti mjesto domaćih sudova. Stoga će se ograničiti na pitanje jesu li odluke domaćih sudova bile proizvoljne ili očigledno nerazumne (vidi prethodno citirani predmet *Anheuser-Busch Inc.*, odlomak 83.). No to će učiniti razmatrajući naprijed navedene činjenice (vidi prethodni odlomak 79. i odlomak 85. u nastavku).

81. Sud posebnu važnost pridaje činjenici da je podnositelj zahtjeva 2. svibnja 2011. godine, kad je u potpunosti isplatio dug, također izrazio spremnost podmiriti i troškove ovršnog postupka, ali nije bio u mogućnosti jer u tom trenutku ovršni sud još nije bio odredio njihov iznos. Stoga je pozvao sud da o tome donese rješenje (vidi prethodni odlomak 23.). Sud je umjesto toga proveo prodaju njegova suvlasničkog dijela nekretnine i odredio troškove tek godinu i četiri mjeseca kasnije, u rješenju o diobi kupovnine iz prodaje (vidi prethodni odlomak 25.).

82. Sud shvaća da su domaći sudovi možda smatrali da je u tim okolnostima primjereno prodati suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini nakon 2. svibnja 2011. godine ako se uzme u obzir njegovo

dotadašnje vladanje u ovršnom postupku, koje se moglo smatrati strategijom odlaganja. Točnije, ti su sudovi možda smatrali manje vjerojatnim da će podnositelj zahtjeva, koji je više od tri i pol godine podmirivao dug od 58.415,75 HRK¹⁸ (vidi prethodni odlomak 23.), bez daljnje odgode platiti dodatnih 10.703,12 HRK¹⁹ troškova (vidi prethodni odlomak 32.). Međutim, čak i ako se prihvati takvo obrazloženje, i iako Sud pridodaje veliku važnost izvršavanju presuda bez neopravdanih odlaganja (vidi, primjerice prethodno citirani predmet *Zagrebačka banka d.d.*, odlomak 201.), ne vidi zašto ovršni sud nije u najmanju ruku odredio troškove kad je to zatražio podnositelj zahtjeva (vidi prethodni odlomak 23.). Na taj bi način podnositelju zahtjeva dao priliku platiti troškove bez odgode ovršnog postupka, koji je u svakom slučaju trajao godinu i četiri mjeseca dok ovrhovoditelj nije primio iste troškove (vidi prethodni odlomak).

83. Čak i da se te odluke domaćih sudova ne smatraju proizvoljnima, očigledno su nerazumne iz sljedećih razloga.

84. Po mišljenju Suda, svrha prodaje na javnoj dražbi održanoj u sklopu ovrhe jest podmiriti tražbinu ovrhovoditelja iz kupovnine dobivene prodajom. U ovom predmetu nije bilo treće strane na čije bi interese mogli utjecati potencijalna obustava ovrhe i poništavanje prodaje. Sud usto primjećuje da ovrhovoditelj kao kupac nije imao financijskih ulaganja do dana kad je dug podmiren (vidi prethodne odlomke 21., 23. i 29. i usporedbi s predmetom *Rousk protiv Švedske*, br. 27183/04, odl. 141., 25. srpnja 2013.).

85. Budući da je tako, Sud smatra očitim da od trenutka kad je podnositelj zahtjeva 2. svibnja 2011. godine u potpunosti uplatio dug (vidi prethodni odlomak 23.) potreba za zaštitom interesa njegova ovrhovoditelja (da bi se naplatili troškovi ovršnog postupka) ne može opravdati teške štetne učinke koje mu je nanijela odluka da se provede prodaja njegova dijela nekretnine. Ostaje činjenica da je uslijed te odluke suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na njegovoj jedinjoj nekretnini, koja je usto bila njegov dom, u vrijednosti od 131.200 HRK²⁰, prodan njegovu ovrhovoditelju za trećinu tržišne vrijednosti i to samo da bi se naplatili troškovi ovršnog postupka u iznosu od 10.703,12 HRK²¹, tj. tek 8 % cijene (vidi prethodne odlomke 14., 21., 25. i 32.). Nadalje, podnositelju zahtjeva i njegovoj supruzi uslijed toga sada predstoji iseljenje iz vlastitog doma u postupku diobe suvlasništva (vidi prethodne odlomke 36.-40.).

86. Prethodna razmatranja dovoljna su da bi Sud na temelju njih zaključio da su u specifičnim uvjetima ovoga predmeta očigledno nerazumne odluke domaćih sudova o provedbi prodaje suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na njegovoj jedinjoj nekretnini nakon što je već bio podmirio glavnici duga, čak i ako se ne smatraju proizvoljnima.

¹⁸ Otprilike 7.924,87 EUR u to vrijeme.

¹⁹ Otprilike 1.447,59 EUR u to vrijeme.

²⁰ Otprilike 18.000 EUR u to vrijeme.

²¹ Otprilike 1.447,59 EUR u to vrijeme.

87. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

88. Člankom 41. Konvencije propisano je sljedeće:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

1. Tvrdnje stranaka

89. Podnositelj zahtjeva pozvao je Sud da mu dosudi pravičnu naknadu i izrazio spremnost na upit pružiti dodatne informacije o razini naknade. Zatim je izjavio da je povrat jedina pravična naknada. Tvrdio je da se ovršni postupak mora vratiti na *status quo ante*, tj. u fazu na dan 2. svibnja 2011. godine kad je u potpunosti isplatio dug, pri čemu sve radnje poduzete tijekom ovrhe treba poništiti, postupak treba obustaviti i vratiti mu njegov suvlasnički udio na nekretnini.

90. Vlada je napomenula da podnositelj zahtjeva nije podnio zahtjev za isplatu naknade za imovinsku ili neimovinsku štetu. Stoga je pozvala Sud da mu ne dosudi naknadu. Vlada je nadalje tvrdila da povrat ne bi bio primjeren i navela da bi podnositelj zahtjeva, kad bi Sud naložio takvu mjeru, morao vratiti I.M.-u iznos koji je platio za suvlasnički udio podnositelja zahtjeva na nekretnini (koji podnositelj zahtjeva nije mogao platiti jer je i sam priznao da on i njegova supruga nemaju dovoljno sredstava za otkup I.M.-ova udjela u kontekstu postupka za diobu vlasništva, vidi prethodni odlomak 70.). Povrat bi također značio miješanje u I.M.-ova imovinska prava, a po mogućnosti i prava trećih strana koje su možda u međuvremenu stekle neki suvlasnički dio predmetne nekretnine. Konačno, posljedica povrata vjerojatno bi bila novi ovršni postupak protiv podnositelja zahtjeva radi naplate troškova prijašnjeg ovršnog postupka.

2. Ocjena Suda

(a) Imovinska šteta

91. Sud ponavlja da presuda u kojoj je utvrdio povredu nameće tuženoj državi pravnu obvezu okončati povredu i ispraviti njezine posljedice. Ako nacionalno pravo ne omogućava – ili omogućava tek djelomično – davanje obeštećenja, članak 41. ovlašćuje Sud da omogući oštećenoj stranci onakvu naknadu kakva mu se čini odgovarajućom (vidi predmet *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [VV], br. 31107/96, odlomci 32.-33., ESLJP 2000-XI).

92. U vezi s tim valja napomenuti da podnositelj zahtjeva na temelju utvrđenja Suda o povredi članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u ovom predmetu može podnijeti tužbu zbog stjecanja bez osnove prema članku 1111. Zakona o obveznim odnosima (vidi prethodni odlomak 55.). Sud stoga smatra da nema razloga dodijeliti podnositelju zahtjeva ikakav iznos u pogledu imovinske štete.

(b) Neimovinska šteta

93. Budući da podnositelj zahtjeva nije podnio zahtjev za naknadu neimovinske štete, Sud smatra da niti nema potrebe dosuditi mu ikakav iznos na to ime.

B. Troškovi i izdaci

94. Podnositelj zahtjeva također je potraživao iznos od 17.750 HRK²² na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima, točnije onih nastalih u ovršnom postupku nakon 2. svibnja 2011. godine. Također je potraživao neodređen iznos na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

95. Vlada je osporavala te zahtjeve.

96. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ako je dokazano da su stvarno i nužno nastali i bili razumni glede iznosa. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 200 EUR na ime troškova i izdataka u domaćem postupku i 850 EUR za postupak pred Sudom.

C. Zatezne kamate

97. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna poena.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. Jednoglasno *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* sa šest glasova prema jednom da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju;
3. *Presuđuje*, sa šest glasova prema jednom,

²² Otprilike EUR 2.348,74

(a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana konačnosti presude, na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, iznos od 1.050 EUR (tisuću i pedeset eura) uvećano za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati podnositelju zahtjeva, na ime troškova i izdataka, koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate;

(b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena;

4. Jednoglasno *odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 30. kolovoza 2016. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj se presudi dodaje izdvojeno mišljenje suca Lemmensa.

A.I.K.
S.H.N.

IZDOJENO MIŠLJENJE SUCA LEMMENZA

1. Nažalost ne dijelim mišljenje većine da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1.

Smatram da većina temelji svoje mišljenje općenito na pogrešnom razumijevanju svrhe ovršnog postupka, a konkretnije na podcjenjivanju pravnih posljedica koje ima prodaja na javnoj dražbi prema hrvatskom ovršnom pravu.

2. Prije nego što počnemo analizirati pravna pitanja koja proizlaze iz zahtjeva, želio bih se nakratko prisjetiti bitnih događaja koji su se odvijali tijekom ovršne faze postupka:

- 27. srpnja 2010. godine Općinski sud *naložio je prodaju* suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini, pri čemu je odredio vrijednost nekretnine i utvrdio uvjete prodaje (članak 90. Ovršnog zakona za 1996. godine; vidi odlomke 15. i 48. presude);

- 17. ožujka 2011. godine održala se *druga javna dražba*; I.M. je jedini dao ponudu; sudac je utvrdio da je I.M. jedini ponudio cijenu i da je zadovoljio uvjete za dosudu suvlasničkog dijela nekretnine (članak 98. stavak 3. Ovršnog zakona; vidi odlomke 21. i 50. presude);

- 2. svibnja 2011. godine podnositelj zahtjeva isplatio je zadnji dio svoga duga; zatražio je obustavu ovršnog postupka jer je dug time bio namiren (vidi odlomak 23. presude);

- 18. studenoga 2011. godine Općinski sud donio je rješenje kojim je *nekretninu dosudio* I.M.-u; naveo je da će se suvlasnički dio podnositelja zahtjeva na nekretnini prenijeti na I.M.-a čim potonji položi kupovninu; sud je odbio zahtjev za obustavom postupka imajući u vidu činjenicu da se prodaja već održala 17. ožujka 2011. godine, tj. prije namirenja duga (članak 98. stavak 4. Ovršnog zakona; vidi odlomke 25. i 50. presude);

- 16. siječnja 2012. godine Županijski sud potvrdio je odluku Općinskog suda; smatrao je da su potrebni uvjeti za prodaju zadovoljeni 17. ožujka 2011. godine i da kasniji događaji ne mogu dovesti u pitanje naknadnu dosudu nekretnine kupcu; također je smatrao da ti događaji nisu razlog za obustavu ovršnog postupka (vidi odlomak 27. presude);

- 7. ožujka 2012. godine I.M. je obavijestio Općinski sud da je položio kupovninu (članak 100. stavak 1. Ovršnog zakona; vidi odlomke 29. i 51. presude);

- 24. travnja 2012. godine Općinski sud donio je zaključak o *prijenosu suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini na I.M.-a* (članak 101. stavak 4. Ovršnog zakona; vidi odlomke 30. i 51. presude);

- 17. rujna 2012. godine Općinski sud je donio rješenje o *namirenju kupovnine iz prodaje* i dodijelio dio te kupovnine I.M.-u, kao naknadu troškova ovršnog postupka, a ostatak je dodijelio podnositelju zahtjeva

(članak 118. Ovršnog zakona; vidi odlomke 32. i 54. presude); rješenje je 14. prosinca 2012. potvrdio Županijski sud (vidi odlomak 33. presude);

- 20. siječnja 2013. godine Općinski sud službeno je utvrdio da je ovršni postupak dovršen (članak 68. Ovršnog zakona); rješenje je 26. ožujka 2013. godine potvrdio Županijski sud.

3. Većina izjavljuje da je „svrha prodaje na javnoj dražbi održanoj u sklopu ovrhe [...] podmiriti tražbinu ovrhovoditelja iz kupovnine iz prodaje” (odlomak 84. presude). Ne osporavam točnost ove izjave, ali istaknuo bih općenitiji cilj ovršnih postupaka.

Ovršni su postupci sredstvo kojim država ispunjava pozitivne obveze zaštite prava vlasništva u parničnim predmetima između privatnih osoba ili društava (vidi predmet *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, odl. 91., 7. lipnja 2005.). Točnije, država je člankom 1. Protokola br. 1. obvezna pružati potrebnu pomoć ovrhovoditelju pri naplati iznosa koji je dosudio sud (*Kotov protiv Rusije* [VV], br. 54522/00, odl. 90, 3. travnja 2012.). Glavni cilj ovršnog postupka nije provesti ovrhu na imovini ovršenika, nego prisiliti ovršenika da plati svoj dug prije nego što njegova imovina postane predmet ovrhe; prisilna prodaja ovršenikove imovine jest „*ultimum remedium*”.

Ako se unatoč svemu ne može izbjeći prisilna prodaja ovršenikove imovine, moraju se uzeti i obzir i interesi kupca. Ti su interesi materijalne prirode i zahtijevaju zaštitu na temelju članka 1. Protokola br. 1. (vidi, *mutatis mutandis*, *Beyeler protiv Italije* [VV], br. 33202/96, odl. 105., ESLJP 2000-I). I ponovo, država ima pozitivnu obvezu zaštititi „vlasništvo” kupca.

Čini mi se da se većina usredotočuje isključivo na položaj podnositelja zahtjeva kao ovršenika, a zanemaruje obveze države u vezi s imovinskim pravima I.M.-a, i kao ovrhovoditelja i kao kupca.

4. Većina smatra da je nastavak ovršnog postupka bio očigledno nerazuman nakon što je podnositelj zahtjeva podmirio dug 2. svibnja 2011. godine.

Dakle, ne pridaje presudnu važnost činjenici da je 17. ožujka 2011. godine održana druga dražba. Međutim, to je prema domaćim sudovima bio trenutak nakon kojeg nema povratka. Naime, Županijski je sud u rješenju od 16. siječnja 2012. godine izričito utvrdio da činjenica da je ovršenik podmirio ovrhovoditeljevu tražbinu nakon dražbe nije važna za valjanost rješenja o dosudi jer je utvrđeno da je na dražbi I.M. ponudio najvišu cijenu i da je zadovoljio uvjete za dosudu suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini (vidi odlomak 27. presude). Županijski sud nije naveo trenutak kad će I.M. zakonski postati vlasnik, tj. kad će isplatiti kupovninu (7. ožujka 2012.

godine, kao što je sud kasnije utvrdio u zaključku od 24. travnja 2012. godine o prijenosu nekretnine).

Većina navodi da „u kontekstu domaćeg prava nije jasno zašto su domaći sudovi uzeli datum druge javne dražbe kao datum nakon kojega više nije bilo moguće obustaviti ovršni postupak” (vidi odlomak 79. presude). Nije mi teško razumjeti zašto su domaći sudovi došli do tog zaključka. Bez obzira na trenutak kad je I.M. trebao zakonski postati vlasnik suvlasničkog dijela nekretnine, on je taj udio kupio na dražbi. Od tog je trenutka imao prava kao kupac suvlasničkog dijela, na temelju čega se u najmanju ruku moglo legitimno očekivati da će u stvarnosti primiti taj suvlasnički dio po uplati kupovnine.

Ne vidim ništa nerazumno u obrazloženju domaćih sudova. Naprotiv, napominjem da se u članku 75. Ovršnog zakona, kojim se propisuju bitne radnje u ovršnom postupku (vidi odlomak 46. presude), spominje prodaja nekretnine, ali ne i službeni prijenos iste. Naime, način na koji je postupak uređen Ovršnim zakonom ostavlja ovršeniku dostatnu mogućnost da namiri dug do druge dražbe, ali za ovršenika je predmet zaključen kad se održi dražba i kad se utvrdi da kupac zadovoljava uvjete za dosudu imovine. Slažem se s Vladom da su u hrvatskom sustavu odluke koje sudovi donesu nakon dražbe samo „provedba ili ‚tehničke‘ presude kojima je [...] cilj formalno okončati postupak” (vidi odlomak 74. presude).

5. Većina opetovano izjavljuje da je sud nakon druge dražbe nastavio sa *prodajom* suvlasničkog udjela podnositelja zahtjeva na nekretnini (vidi odlomke 81., 85. i 86.).

Takav izričaj sugerira kako na dražbi nije došlo do prodaje. Istina je da je kupac još trebao isplatiti kupovninu, što je učinio tek otprilike godinu dana kasnije, ali to ne umanjuje činjenicu da je došlo do prodaje na dražbi, kao što je utvrdio Općinski sud („Budući da je nekretnina prodana 17. ožujka 2011. godine na drugoj javnoj dražbi”, vidi odlomak 25. presude). Županijski sud je pak smatrao da je rješenje o dosudi suvlasničkog dijela podnositelja zahtjeva na nekretnini kupcu bilo izravna i automatska posljedica utvrđivanja da je na dražbi kupac zadovoljio uvjete za dosudu suvlasničkog dijela (vidi odlomak 27. presude).

6. Dok su domaći sudovi smatrali da namirenje duga nakon dražbe ne utječe na daljnji tijek ovršnog postupka, čini se da većina drži da su domaći sudovi mogli naložiti obustavu postupka na temelju činjenice da je po isplati duga prestala postojati tražbina. U tom se smislu pozivaju na članak 49. u kombinaciji s člankom 46. stavkom 1. točkom 9. Ovršnog zakona (vidi odlomak 79. presude koji se poziva na odlomak 43.). Međutim, koliko sam

razumio Ovršni zakon, članak 49., nema nikakve veze s obustavom ovršnog postupka. Njime je propisana žalba protiv rješenja o ovrsi i nakon njegove pravomoćnosti. Ne vidim kako je taj članak relevantan za naš predmet jer podnositelj zahtjeva nikad nije podnio takvu žalbu.

Istina je da članak 67. stavak 1. Ovršnog zakona sadrži obvezu suda da obustavi ovršni postupak po službenoj dužnosti „ako je ovršna isprava pravomoćno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena izvan snage ili je na drugi način određeno da je bez učinka, odnosno ako potvrda o ovršnosti bude ukinuta” (vidi odlomak 45. presude). Podnositelj zahtjeva tvrdi da su domaći sudovi trebali primijeniti tu odredbu (vidi odlomak 69. presude). Većina se nije dotakla tog argumenta. Što se mene tiče, napominjem da je Županijski sud izričito utvrdio kako činjenica da je ovršenik namirio dug nakon druge dražbe nije razlog za obustavu ovršnog postupka (vidi odlomak 27. presude). Ne vidim zašto bi se dovodilo u pitanje ovo tumačenje domaćeg zakona i zašto bi naš Sud trebao biti u stanju zamijeniti svoje shvaćanje domaćeg zakona načinom na koji ga shvaća Županijski sud.

7. Konačno, većina ukazuje na to da je ovršni postupak, nakon što je podnositelj zahtjeva u potpunosti namirio dug, nastavljen „samo da bi se namirili troškovi” tog postupka (vidi odlomak 78. presude).

Većina također pridaje važnost činjenici da je podnositelj zahtjeva izrazio spremnost platiti te troškove. Kritizira što su domaći sudovi odredili te troškove tek godinu i četiri mjeseca nakon što je podnositelj zahtjeva podmirio dug (vidi odlomak 81. presude).

Uz dužno poštovanje, smatram da većina precjenjuje važnost pitanja troškova.

Ne vidim kako je ranije određivanje iznosa troškova moglo promijeniti situaciju podnositelja zahtjeva. Naknada ovrhovoditelju za troškove koje je snosio u predmetnom postupku bila je dio rješenja o namirenju kupovnine. Kad je doneseno to rješenje, prodaja se već bila (nužno) održala (a na I.M. je čak već bio prenesen suvlasnički dio nekretnine). Naknada troškova nije imala nikakve veze s prodajom (niti s prijenosom vlasništva), nego je bila samo sporedan aspekt ovršnog postupka u cijelosti.

8. Zaključno, može se reći da je većina na temelju vrlo strogog standarda zaključila da je povrijeđeno pravo vlasništva podnositelja zahtjeva: većina je smatrala da mogu ispitati samo jesu li domaći sudovi donijeli svoje odluke u skladu sa zakonom – pitanje koje ostavljaju otvorenim – te jesu li te odluke bile proizvoljne ili očigledno nerazumne (vidi odlomak 78. presude).

Dok većina prihvaća da je podnositelj zahtjeva možda primjenjivao strategiju odlaganja tijekom postupka (vidi odlomak 82. presude), što je istaknula Vlada (vidi odlomak 75. presude), po mojem mišljenju ne pridodaje dovoljno pažnje činjenici da je podnositelj zahtjeva većinu duga isplatio otprilike 3,5 godine nakon što je I.M. pokrenuo ovršni postupak (vidi odlomak 10. presude) i to tek nakon što je njegov dio nekretnine prodan na drugoj dražbi. Podnositelj zahtjeva ni na domaćoj razini ni pred Sudom nije iznio opravdanje za takvo odlaganje.

Smatram da je teško prihvatiti strogost postavljenog standarda i istovremeno odlučiti da su domaći sudovi postupili očigledno razumno (vidi odlomke 83. i 86. presude) dok su ti sudovi primjenjivali zakon koji štiti prava vlasništva ovrhovoditelja i kupaca.

© 2019 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakturu istoga.